

Sygn. akt VI RCa 12/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Zofia Rutkowska

Sędziowie: SO Jolanta Biernat-Kalinowska

SR del do SO Marek Maculewicz (spr.)

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. O.**

przeciwko **D. O.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Biskupcu

z dnia 29 października 2018 roku

sygn. akt III RC 106/18

I. Apelację oddala.

II. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 675 zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt VI RCa 12/19

UZASADNIENIE

Powód S. O. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie VI RC 964/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 29 listopada 2017 r. oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 września 2015 r. w sprawie VI RC 964/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 09 sierpnia 2016 r.

W uzasadnieniu pozwu **S. O.** podniósł, że oba tytuły dotyczą zabezpieczenia i zostały wydane w toku trwającego postępowania, zaś komornik sądowy działający przy Sądzie Rejonowym w Biskupcu prowadzi egzekucję na podstawie obu tytułów. Wyrokiem z dnia 19 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził na rzecz **D. O.** alimenty w kwocie po 1000 zł miesięcznie, przy czym orzeczenie w tym zakresie zostało zmienione wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie I ACa 1050/17. Zdaniem powoda, z uwagi na zakończenie prawomocne sprawy, zgodnie z art. 754¹ §1 kpc, upadło zabezpieczenie.

Pozwana D. O. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości. Podniosła, że w niniejszej sprawie nie występują żadne okoliczności wskazane w treści art. 840 kpc. Wskazywała także na fakt, że oba orzeczenie, których pozbawienia wykonalności żąda powód, mają charakter samoistny i niezależny względem orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Na mocy powyższych postanowień powód zobligowany był do ich stosowania, czego jednak nie uczynił, a zatem konieczne stało się wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Sąd Rejonowy w Biskupcu wyrokiem z dnia 29 października 2018 r. w sprawie III RC 106/18 oddalił powództwo, odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd ten ustalił, że postanowieniem z dnia 23 września 2015 r. w sprawie VI RC 964/15 o rozwód Sąd Okręgowy w Olsztynie udzielił zabezpieczenia na czas trwania procesu w ten sposób, że zobowiązał S. O. do łożenia tytułem zabezpieczenia potrzeb rodziny do rąk powódki D. O. kwotę 3000 zł miesięcznie z góry do 10 dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 10 lipca 2015 r.

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 września 2015 r., zmienione następnie postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 29 grudnia 2015 r., w ten sposób, że ustalone tam alimenty obniżył do kwoty po 1000 zł miesięcznie, poczynając od dnia 19 października 2017 r.

Na skutek wniosku z dnia 12 sierpnia 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Biskupcu wszczął postępowanie o egzekucję zaległych alimentów, albowiem pomimo prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia S. O. nie realizował zawartych w nim obowiązków.

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie I ACa 1050/17 Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 19 października 2017 r. w sprawie VI RC 964/15 w ten sposób, że w miejsce alimentów w wysokości po 1000 zł miesięcznie, zasądził alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy zważył, iż powództwo jest niezasadne i dlatego podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 840 § 1 kpc dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;

2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne.

Powszechnie przyjmuje się, że powództwo opozycyjne może przybrać postać powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, powództwa o ustalenie nieistnienia należności albo powództwa o umorzenie postępowania egzekucyjnego sądowego lub administracyjnego.

W drodze powództwa z art. 840 kpc dłużnik może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenia powołując się na podstawy określone w tym przepisie (art. 840 § 1 pkt 1-3 kpc).

Zdarzeniem, na którym oparto klauzulę wykonalności jest tytuł egzekucyjny. Powództwo opozycyjne, oparte na omawianej podstawie, jest dopuszczalne, o ile nie zachodzą przeszkody w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, powagi rzeczy osądzonej lub zawisłości sporu.

Do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło na gruncie art. 840 § 1 pkt 2 kpc, zalicza się m.in.: wykonanie zobowiązania (art. 450 kc), wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych w następstwie uwzględnienia zarzutu wspólnego dla wszystkich dłużników (art. 375 § 2 kc), świadczenie zamiast spełnienia (art. 453 kc), niemożliwość świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 kc), potrącenie (art. 498 kc), odnowienie (art. 506 kc), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 kc). Chodzi przy tym o te zdarzenia, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego, bądź po zamknięciu rozprawy w wypadku orzeczenia sądowego i spowodowały, że przymusowe egzekwowanie obowiązku dłużnika utraciło sens i nie ma już podstaw do dalszego chronienia interesów wierzyciela.

Zdaniem Sądu Rejonowego podkreślenia wymaga fakt, że regulacja zawarta w art. 840 § 1 pkt 2 kpc ma na celu wyeliminowanie z podstawy żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego orzeczenie sądowe takich okoliczności faktycznych, które zostały pominięte w postępowaniu rozpoznawczym jako spóźnione albo nie zostały w ogóle zgłoszone. W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu Rejonowego, nie zachodzi żadna z przesłanek powołanych w treści cytowanego wyżej przepisu. Zgodnie zaś z obowiązującą w polskim postępowaniu cywilnym zasadą kontrydiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd, są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 kc). Tymczasem strona powodowa na poparcie swoich twierdzeń, dotyczących wystąpienia przesłanki z art. 840 kpc, nie przedstawiła żadnego dowodu.

Zdaniem Sądu Rejonowego dłużnik nie może powoływać się na fakt, że skoro wydane zostało rozstrzygnięcie w sprawie I ACa 1050/17, to zabezpieczenie upadło. Zgodnie z treścią art. 754¹ § 1 kpc, na który powołuje się pełnomocnik powoda, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej albo jeżeli sąd inaczej nie postanowi, zabezpieczenie udzielone według przepisów niniejszego tytułu upada po upływie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, albo od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązującego od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, chyba że uprawniony wniósł o dokonanie czynności egzekucyjnych. W niniejszej sprawie oczywistym jest, że D. O. wniosła o dokonanie czynności egzekucyjnych, czego powód nie kwestionuje. W związku z powyższym nie może on bronić się na podstawie powołanego przepisu.

Ubocznie jedynie należy wskazać, że gdyby przyjąć rozumowanie pełnomocnika strony powodowej, w sytuacji wygaśnięcia tytułu wykonawczego w postaci postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, niewyegzekwowane do tego momentu roszczenie nie może być już egzekwowane, wypaczałoby to sens całego postępowania zabezpieczającego, zaś dłużnik miałby interes w niewywiązywaniu się z prawomocnego przecież orzeczenia. Tymczasem intencją ustawodawcy była z pewnością ochrona wierzyciela, zaś ewentualne kwestie związane ze zmianą postanowienia zabezpieczającego, które jest oczywiście postępowaniem wпадkowym, powinny być rozstrzygane w postępowaniu egzekucyjnym. Nawet w przypadku egzekwowania przez komornika świadczeń w wyższej kwocie, tj. wynikającej z zabezpieczenia, wobec kwoty ostatecznie ustalonej (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie) nie powoduje braku ochrony dłużnika, któremu przysługują przecież takie środki, jak choćby skarga na czynności komornika, czy też roszczenie o bezpodstawne wzbogacenie.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Rejonowy uznał, że powództwo w zgłoszonym kształcie nie może zostać uwzględnione.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł zgodnie z przepisem art. 102 kpc.

Od powyższego wyroku **apelację** złożył **powód S. O.**. Zarzucił wyrokowi:

1) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że pozwana wszczęła postępowanie egzekucyjne, w sytuacji gdy pozwana prowadzi postępowanie w celu wykonania zabezpieczenia (które upadło),

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie przepisu art.60 § 1 kro poprzez wyrażenie poglądu, iż w sytuacji gdy obowiązek alimentacyjny został ustalony na kwotę 500 zł miesięcznie, pozwana jest uprawniona do przymusowej realizacji zabezpieczenia przewyższającą tę kwotę,

3) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie przepisów:

a) art. 754¹ § 1 kpc poprzez jego niezastosowanie, polegające na pominięciu okoliczność, że po upływie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie zabezpieczenie upada,

b) art. 840 § 1 pkt 2 kpc oraz art. 840 § 1 pkt 1 kpc poprzez jego niezastosowanie i niepozbawienia tytułów wykonawczych wykonalności,

c) art. 363 § 1 kpc poprzez pominięcie okoliczności, iż wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie I ACa 1050/17 stał się prawomocny w dniu 23 kwietnia 2018 r., a okres dwumiesięczny od daty jego wydania upłynął w dniu 23 czerwca 2018 r.,

d) art. 740 § 1 kpc w zw. z art. 743 § 1 kpc w zw. z art. 754¹ §1 kpc w zw. z art. 776 kpc w zw. z art. 777 § pkt 1 kpc poprzez wyrażenie poglądu, iż wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności jest tożsame z wszczęciem egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego,

e) art. 328 § 2 kpc w z art. 840 § 1 pkt 2 kpc i art. 840 § 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 60 § 1 kc w zw. z art. 363 § 1 kpc przez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku okoliczności wpłat dokonanych przez powoda na poczet zabezpieczenia oraz wpływu wysokości zasądzonego roszczenia na wysokość zabezpieczenia - przez to nierozpoznanie istoty sprawy.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez pozbawienie w całości wykonalności tytułów wykonawczych (zabezpieczenia): postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie VI RC 964/15, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 29 listopada 2017 r. oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 września 2015 r. w sprawie VI RC 964/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 09 sierpnia 2016 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji powód S. O. podniósł, że Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Biskupcu prowadzi w stosunku do powoda egzekucję w sprawie Kmp 26/16, której przedmiotem jest wyegzekwowanie zabezpieczonych na czas procesu toczącego się przed Sądem Okręgowym w Olsztynie w sprawie VI RC 964/15 roszczenia alimentacyjnego D. O.. Podstawą postępowania egzekucyjnego są:

a) postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie VI RC 964/15, zaopatrzone w klauzulę wykonalności w dniu 29 listopada 2017 r.,

b) postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 września 2015 r. w sprawie VI RC 964/15, zaopatrzone w klauzulę wykonalności w dniu 09 sierpnia 2016 r.

W pierwszym przypadku postanowienie zostało zmienione postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku zmieniającym wysokość zabezpieczonych alimentów z 3000 zł na 2000 zł miesięcznie, a następnie Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 28 listopada 2017 r. zmienił wysokość zabezpieczenia z kwoty 2000 zł na kwotę 1000 zł miesięcznie.

Wyrokiem z dnia 19 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził na rzecz D. O. alimenty w kwocie 1000 zł miesięcznie. Z kolei wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie I ACa 1050/17 Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie w ten sposób, że w miejsce alimentów zasądzonych w wysokości po 1000 zł, zasądził alimenty w kwocie po 500 zł. Orzeczenie Sądu II instancji z mocy samego prawa jest prawomocne

od chwili jego wydania, tj. 23.04.2018 r. W ocenie powoda z chwilą upływu dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia Sądu I instancji upadło zabezpieczenie (art. 754¹ § 1 kpc). Zatem brak jest podstaw do prowadzenia egzekucji w oparciu o w/w postanowienia o zabezpieczeniu. Z uwagi na okoliczność, że powódka dysponuje tytułami zabezpieczenia zaopatrzonymi w klauzulę wykonalności i w oparciu o nie prowadzi „egzekucję” zabezpieczenia, powód wniósł o pozbawienie tych postanowień wykonalności.

Przepis art. 754¹ § 1 kpc wskazuje, iż zabezpieczenie upada wraz z upływem 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego powództwo. Wyjątkami od tej zasady są sytuacje, gdy:

- a) przepis szczególny stanowi inaczej - w okolicznościach sprawy brak jest przepisu, który by w inny sposób regulował upadek zabezpieczenia,
- b) sąd inaczej nie postanowi - w okolicznościach sprawy Sąd inaczej nie postanowił, gdyż strona pozwana (w poprzednim procesie strona powodowa nawet o to nie wносиła),
- c) wierzyciel wszczęł czynności egzekucyjne.

W realiach sprawy oczywistym jest, iż dwie pierwsze przesłanki nie występują. Zatem rozważenia wymaga trzecia sytuacja. Przepis ten nic nie wspomina o wszczęciu czynności w ramach postępowania zabezpieczającego, a z takim mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Poza sporem jest, że pozwana wniosła o prowadzenie egzekucji na podstawie w/w tytułów zabezpieczenia. Oznacza to tyle, że po uprawomocnieniu się wyroku ustalającego obowiązek alimentacyjny i jego zakres, pozwana nie była już uprawniona do prowadzenia egzekucji na podstawie tytułów zabezpieczenia, gdyż zabezpieczenie ma charakter tymczasowy (na okres trwania procesu) i jest oparte wyłącznie na uprawdopodobnieniu, zasadności i wysokości roszczenia, a nie jego udowodnieniu. Zabezpieczenie miało na celu zabezpieczenie pozwanej wyłącznie na czas trwania procesu. Pozwana chcąc utrzymać w mocy zabezpieczenie powinna była złożyć stosowany wniosek przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Powódka tego nie uczyniła, więc do ustalenia chwili upadku zabezpieczenia ma zastosowanie termin dwumiesięczny. Powódka również nie wniosła o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego - prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. Zdaniem skarżącego oczywistym jest, że od dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w realiach sprawy, wyrok ustalający obowiązek alimentacyjny oraz jego zakres uprawomocnił się dnia 23 kwietnia 2018 r. (363 § 1 kpc) do dnia wyrokowania przez Sąd I instancji upłynął okres 6 miesięczny. Pozwana od dnia 23 kwietnia 2018 r. była uprawniona do wszczęcia egzekucji na podstawie prawomocnego orzeczenia. Natomiast od tego dnia nie mogła wszcząć i prowadzić egzekucji na podstawie tytułów zabezpieczenia (art. 777 kpc, art. 776 kpc, art. 740 § 1 kpc i art. 743 § 1 kpc). Przeciwnie stanowisko jest błędne. Sąd zatem według skarżącego błędnie wskazał, że powód nie może powoływać się na okoliczność uprawomocnienia się wyroku sądu odwoławczego. Powódka nie wystąpiła nawet o wydanie tytułu wykonawczego (o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w Olsztynie). Powódka tego nie uczyniła do chwili obecnej, a więc ponad pół roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Nie można przy tym utożsamiać prowadzenia egzekucji zabezpieczającej na podstawie tytułów zabezpieczenia, z egzekucją prowadzoną na podstawie tytułów wykonawczych (prawomocnych wyroków zaopatrzonych w klauzulę wykonalności). Takie stanowisko jest sprzeczne z przepisami art. 777 kpc, art. 776 kpc, art. 740 § 1 kpc i art. 743 § 1 kpc. Dla upadku zabezpieczenia w trybie przepisu art. 754¹ § 1 kpc bez znaczenia jest, czy należność wynikająca z tytułów zabezpieczenia została uiszczona, czy też nie. Zabezpieczenie upadło, gdyż w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia pozwana nie wszczęła egzekucji zasądzonego roszczenia. Pozwana jedynie kontynuowała bezprawnie przymusową realizację udzielonego zabezpieczenia. Z ostrożności powód wskazał, że pełnomocnik powoda nie złożył oświadczenia, iż pozwana prowadzi egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego. Jak się wydaje Sąd I instancji pomylił postępowanie zabezpieczające (realizowane przez komornika) z postępowaniem egzekucyjnym. Pozwana podjęła jedynie czynności w ramach postępowania zabezpieczającego, natomiast nie podjęła żadnych czynności w postępowaniu egzekucyjnym (nawet nie uzyskała do chwili wyrokowania przed Sądem I instancji tytułu wykonawczego). Tym samym nie zachodzi również trzecia przesłanka, wyłączająca upadek zabezpieczenia ergo zabezpieczenie upadło. Wyrok Sądu I instancji oparty na

założeniu istnienia tej przesłanki jest oczywiście błędny i narusza przepisy art. 754¹ § 1 kpc oraz art. 777 § 1 pkt 1 kpc, art. 776 kpc, art. 740 § 1 kpc i art. 743§ 1 kpc.

Nadto skarżący podniósł, że ustalona przez Sąd kwota alimentów jest wielokrotnie niższa od kwot wynikających z postanowień o udzieleniu zabezpieczenia. Tym samym brak jest podstaw do oddalenia powództwa przeciwegzekucyjnego w całości, gdyż powinno ono zostać uwzględnione choćby w części stanowiącej różnicę pomiędzy zasądzoną kwotą, a kwotą wynikającą z postanowień zabezpieczeniu. Wskazał, że ostatecznie wysokość roszczenia alimentacyjnego została ustalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku na poziomie 500 zł miesięcznie. Zatem w wyniku tego utraciło rację bytu zabezpieczenie w kwocie przewyższającej tę kwotę. Prawomocnie zasądzona kwota automatycznie zmniejsza wysokość zabezpieczenia do kwoty 500 zł (nawet jeśli nie byłoby ono zapłacone), a gdyby było zapłacone, kwota zapłacona ponad kwotę 500 zł stanowiłoby nienależne świadczenie, podlegające zwrotowi (art. 410 § 2 kc i art. 411 kc). Zmniejszenie to jest uzasadnione okolicznością, iż wysokość świadczenia alimentacyjnego ustalona w wyroku opiera się na analizie całokształtu materiału dowodowego, gdy tymczasem postanowienie o zabezpieczeniu wydaje się tylko uprawdopodobnienie istnienia roszczenia (art. 753 § 1 kpc). Skarżący wskazał, że okres od chwili udzielania zabezpieczenia do dnia wyroku sądu II instancji wyniósł łącznie 34 miesiące i 13 dni. Zaokrąglając do pełnych miesięcy w górę, uwzględniając wysokość zasądzonych alimentów należy przyjąć, że pozwanej należne byłyby (gdyby nie upadek zabezpieczenia) alimenty w kwocie 17500 zł. Powód wpłacił łącznie kwotę 14.558,04 zł. Pozwana dąży do wyegzekwowania kwoty 87.341,51 zł, gdy tymczasem różnica między kwotą wpłaconą, a tą która ewentualnie by jej przysługiwała, wynosi 2941,96 zł. Wskazał, że okoliczność ta była podnoszona w pozwie, a Sąd I instancji nie rozpoznał tej części pozwu, przez co nie rozpoznał istoty sprawy.

Zdaniem skarżącego nie można się również zgodzić z poglądem Sądu I instancji, iż od chwili wygaśnięcia tytułu wykonawczego w postaci postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia niewyegzekwowane do tego momentu roszczenie może być egzekwowane. Wskazał, że podstawą wszczęcia egzekucji może być wyłącznie tytuł wykonawczy (art. 776 kpc, art. 777 kpc). Skoro nie istnieje tytuł wykonawczy opiewający na kwotę zabezpieczenia, to w przypadku, gdy w postępowaniu zabezpieczającym nie doszło do wyegzekwowania kwot wynikających z zabezpieczenia i upadku zabezpieczenia, nie mogą być one egzekwowane, niezależnie od tego czy zostały one zapłacone. Sąd I instancji wskazuje, że w jego ocenie środkiem obrony powoda może być powództwo o zwrot nienależnie pobranego świadczenia. Ze stanowiskiem Sądu skarżący nie zgodził się. Powód w ramach takiego powództwa mógłby się narazić na zarzut, że wyegzekwowane świadczenie zostało spożytkowane w taki sposób, iż pozwana nie jest już bezpodstawnie wzbogacona (art. 409 kc) lub iż przymusowo zrealizowane zabezpieczenie czyniło zadość zasadom współżycia społecznego (art. 411 pkt 2 kc). W ocenie skarżącego zdarzeniem prawnym skutkującym upadek zabezpieczenia jest wydanie wyroku przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku oraz jego prawomocność powiązane z upływem terminu dwumiesięcznego, połączone z biernością pozwanej i niewszczynanie przez nią postępowania egzekucyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 kpc). Według skarżącego upadek zabezpieczenia następuje ex lege. Upadek zabezpieczenia wywołuje skutek taki, jakby zabezpieczenia w ogóle nie było i ma moc wsteczną od daty jego ustanowienia. Ewentualne wydanie postanowienia w trybie art. 754¹ § 3 kpc ma jedynie charakter deklaratoryjny. Powódka pomimo upadku zabezpieczenia dalej dążyła i dąży do jego przymusowej realizacji. Wyrok Sądu I instancji z jednej strony nie zauważa zdarzenia skutkującego upadek zabezpieczenia, a z drugiej w pełni akceptuje postawę powódki dążącą do przymusowej realizacji upadłego zabezpieczenia, zatem jest oczywiście błędny i narusza przepis art. (art. 840 § 1 pkt 2 kpc lub art. 840 § 1 pkt 1 kpc i art. 754¹ § 1 kpc), co czyni apelację oczywiście uzasadnioną.

Pozwana D. O. wniosła o oddalenie apelacji powoda oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu za instancję odwoławczą, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda S. O. nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił wszystkie istotne w sprawie okoliczności faktyczne, zgodnie z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym. Sąd Okręgowy w pełni ustalenia te podziela. Także wnioski wynikające z tych ustaleń nie budzą żadnych wątpliwości i jako takie zasługują na akceptację.

Zgodnie z obowiązującymi w piśmiennictwie poglądami, poddanie rozpoznawanych w postępowaniu odrębnym spraw o rozwód ogólnym regułom postępowania zabezpieczającego, nie może prowadzić do eliminacji celu tego postępowania, wykraczającego poza sam tylko interes małżonków. Do celu postępowania w sprawie, w kontekście przesłanek zabezpieczenia, odwołuje się art. 730¹ § 2 kpc, zgodnie z którym interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Celem rozpoznania sprawy o rozwód powinno być uzyskanie rezultatu zgodnego z zasadami ochrony rodziny, dobra małoletnich dzieci i trwałości małżeństwa (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1968 r., III CZP 70/66 i z dnia 09 czerwca 1976 r., III CZP 46/75). Zgodna z tymi wskazaniem wykładnia przepisów o zabezpieczeniu w odniesieniu do postępowania w sprawach o rozwód, powinna uwzględniać, w stopniu niezbędnym dla zachowania jego celów i zasad, odrębność tego postępowania, wyrażająca się w zakresie zabezpieczenia kosztów utrzymania rodziny w szczególnym charakterze postanowienia o jego udzieleniu jako postanowienia merytorycznego, rozstrzygającego ostatecznie na czas procesu o objętym nim przedmiocie. Postanowienie to odrywa się od kończącej sprawę o rozwód wyroku i nie podlega w nim weryfikacji, a jego kontrola odbywa się w ramach postępowania zabezpieczającego.

Roszczenie o dostarczanie rodzinie środków utrzymania i mające tę samą podstawę prawną roszczenie o alimenty między małżonkami na czas procesu, nie jest objęte przedmiotem orzekania sądu rozwodowego, który określa przepis art. 58 kro. Obowiązki małżonków w tym zakresie wygasają bowiem wraz z ustaniem małżeństwa (m. in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11). Nie stanowi prawnej kontynuacji tego obowiązku, nieistniejący do czasu prawomocnego rozwiązania małżeństwa przez rozwód, obowiązek alimentacyjny małżonka, oparty na podstawie z art. 60 kro. Świadczenie uiszczone na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, zobowiązującego dołożenia na rzecz małżonka kosztów utrzymania rodziny nie podlega zwrotowi, jako świadczenie nienależne, nawet w razie zasądzenia alimentów w niższej kwocie, niż wynikałoby to z postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, a także nawet w razie prawomocnego oddalenia w wyroku rozwodowym żądania o zasądzenie alimentów na podstawie art. 60 kro (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2010 r., III CZP 59/10). Oznacza to, że prawomocne postanowienie sądu rozwodowego o zabezpieczeniu roszczeń o przyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny ma cechy samoistności i ostateczności. Jest tytułem egzekucyjnym, który po zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności, staje się tytułem wykonawczym w rozumieniu przepisu art. 776 kpc, dającym podstawę do wszczęcia egzekucji i dokonywania dalszych czynności egzekucyjnych opisanych w dziale III kodeksu postępowania cywilnego. Przychylność zyskuje pogląd, że postanowienie o zabezpieczeniu może antycypować orzeczenie co do istoty sprawy. Podstawową ideą postępowania zabezpieczającego ustawodawca uczynił bowiem wzgląd na interes prawny w jego udzieleniu. W tak szerokim pojęciu „osiągnięcia celu postępowania” mieści się zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych polegające na płaceniu określonych kwot pieniężnych, a także regulowanie różnych spraw związanych z bytem rodziny w trakcie procesu rozwodowego.

Prawomocne zakończenie postępowania rozwodowego ma przy tym o tyle istotne znaczenie, że zgodnie z przepisem art. 745¹ § 1 kpc zabezpieczenie upada po upływie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, albo od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązany od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, chyba że uprawniony wniósł o dokonanie czynności egzekucyjnych. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego posługują się pojęciem czynności egzekucyjnych, lecz go nie definiują. W literaturze przyjmuje się, że przez czynność egzekucyjną należy rozumieć każdą formalną czynność organu egzekucyjnego, określoną co do formy, miejsca i czasu jej dokonania, jeśli zmierza do wywołania skutku prawnego w postępowaniu egzekucyjnym (Kodeksu postępowania cywilnego. Komentarz. T. Ereciński (red.), H. Pietrkowski, Warszawa 2012). Niewątpliwie więc czynności komornika sądowego, związane ze wszczęciem postępowania egzekucyjnego, zainicjowanego zgłoszeniem przez D. O. w dniu 12 sierpnia 2016 r. wniosku o egzekucję zaległych

kwot z tytułu zabezpieczenia potrzeb rodziny, i zmierzającego bezpośrednio do przeprowadzenia egzekucji, są czynnościami egzekucyjnymi w rozumieniu przepisu art. 745¹ § 1 kpc. A ponieważ prowadzone między stronami postępowanie rozwodowe w sprawie VI RC 964/15 prawomocnie zakończyło się dopiero w dniu 23 kwietnia 2018 r. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie I ACa 1050/17), oczywistym jest, że uprawniona D. O. wniosła o dokonanie czynności egzekucyjnych przed upływem dwóch miesięcy od zakończenia postępowania rozwodowego, przez co do upadku zabezpieczenia nie doszło. Ja słusznie zważył Sąd Rejonowy przeciwne stanowisko, prezentowane przez powoda, prowadziłyby do nieuprawnionego wniosku, iż niewyegzekwowane do czasu prawomocnego zakończenia sprawy rozwodowej roszczenie nie mogłoby być już egzekwowane, co wypaczałoby cel postępowania zabezpieczającego, zaś dłużnik miałby interes w niewywiązywaniu się z nałożonego na niego obowiązku. Byłoby to niezgodne z intencją ustawodawcy w zakresie ochrony wierzyciela.

W tych okolicznościach, zdaniem Sądu Okręgowego, nie sposób zgodzić się z podniesionymi w apelacji zarzutami, jakoby uprawniona D. O. nie wniosła o podjęcie czynności egzekucyjnych przed upływem dwóch miesięcy od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, bądź też że zabezpieczenie upadło w wyniku prawomocnego zakończenia postępowania rozwodowego.

Okoliczność, że powód S. O. w toku postępowania rozwodowego dokonywał wpłat na poczet zabezpieczenia potrzeb rodziny, a także wysokość tych wpłat, jest między stronami niesporna. Na rozprawie w dniu 23 stycznia 2019 r. powód S. O. przyznał, że pozwana D. O. nie kwestionuje żadnej z dokonanych przez niego wpłat. Tym samym sformułowany w apelacji zarzut pominięcia tych wpłat przy ocenie zasadności złożonego powództwa przeciwegzekucyjnego, a tym samym nie rozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy, jest kompletnie nietrafiony, albowiem wszczęte przez D. O. postępowanie egzekucyjne dotyczyło wyłącznie zaległości S. O. z tytułu zabezpieczenia potrzeb rodziny i nie obejmowało kwot, które powód w toku postępowania egzekucyjnego uiścił.

Z uwagi na powyższe apelację powoda S. O., jako bezzasadną należało oddalić, o czym na podstawie przepisu art. 385 kpc orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą, na podstawie art. 391 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz § 2 pkt 6, § 8 ust. 1 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), orzeczono w punkcie II sentencji wyroku.